

Viatges i aventures

Del desert a l'espessor

Jacinto Antón

A ferra't al teu sentit de l'humor, el necessitaràs cada dia". És un dels consells de T. E. Lawrence, Lawrence d'Àrabia, a aquells que pretenquin infiltrar-se com ell entre els beduïns (encara que ens val a tots). *Aurens* afegeix: "Si vesteixes peces àrabs posa't les millors". I, en una mena d'*If* de les dunes: "No siguis massa proper, massa arrogant o massa equànime". Les recomanacions formen part d'un llibret evocador, *Camino de Akaba* (editat per Playa de Akaba), una petita selecció de textos breus del rei sense corona d'Àrabia, sobretot cartes, datats entre gener i agost de 1917, que ens presenten un Lawrence una mica diferent del de *Los siete pilares de la sabiduría*, la seva magna obra sobre la revolta al desert. Com bé diu en el pròleg Lorenzo Silva, que ha seleccionat i traduït els escrits, les cartes de Lawrence ofereixen més autenticitat i immediatesa i revelen amb extraordinària vivesa l'home, menys sobreactuats.

En un canvi radical d'escenari, del desert a les espessors africanes, *En busca de las fuentes del Nilo* torna a explicar, amb noves aportacions —com el paper poc reconegut dels traficants d'esclaus en l'ajuda a les expedicions— i un to molt amè, l'odissea de la pugna per descobrir aquest elusiu greal geogràfic que va obsessionar els grans aventurers de l'edat d'or de l'exploració. L'autor,

Andròmeda i Perseu, per Pierre Mignard (1679).

Tim Jeal, té un boníssim pols narratiu i li interessa molt el factor humà: assenyalava que Livingstone patia enormement d'hemorroides sagnants (cosa que deu ser una nosa a la selva), i la seva mala dentadura feia tan poc efecte en el blat de moro verd i la carn d'elefant de la seva dieta que l'estómac havia de treballar massa i li produïa una acidesa constant.

Amb coses així se't passen les ganes d'explorar.

Un viatge de menys envergadura (80 quilòmetres) però de gran càrrega poètica, que travessa l'espai i el temps i suposa un cant a la mediterraneïtat, és el de José Carlos Llop a *Solsticio*. És el relat de les seves vacances d'estiu infantils, dels 5 als 12 anys, de 1961 a 1968, al pavelló de coman-

daments d'una bateria costanera a Mallorca (el seu pare era tinent coronel d'artilleria). A aquest apartat lloc de Betlem, a la badia d'Alcúdia, que semblaria més d'*Els canons de Navarone* que de *Retorn a Brideshead*, però que per a Llop va esdevenir la seva Arcàdia personal, es desplaçava la família cada estiu en un viatge que tenia caràcter iniciàtic per al

nen (al·lucinant la visió del lleóner amb bestioles penjades pel coll, o la del garriguer dels March, i meravellosa la descripció dels abellerols com uns húsars alats). Un llibre que és un himne a la memòria, amb unes imatges de bellesa literària que perduren llargament després de la lectura.

Un altre viatge preciós, encara que no ens treu d'un territori proper, és el d'*Europa en el parabrisas*, de Robert Byron (sí, l'autor de *Viaje a Oxiàna* (1937), el mestre de la literatura de viatges i l'inspirador de Paddy Leigh Fermor, Bruce Chatwin o Colin Thubron). Abans dels viatges que li van donar fama, Byron va realitzar el 1925 un periple en automòbil, un Sunbeam descapotable batejat com *Diana*, amb dos amics, per l'Alemanya de la República de Weimar, Àustria, Itàlia i Grècia. Un deliciós viatge, de *wander-vögel* rics, marcat per la sofisticada curiositat i l'interès per l'arquitectura que caracteritzaran sempre Byron.

Una última recomanació: el gran gènere d'aventures conflueix amb la Guerra de Successió espanyola i frega el nostre 1714 a les trepidants peripècies d'*El capità Carleton*, novel·la de Daniel Defoe prologada per Walter Scott. Les aventures de l'oficial britànic, que arriben ara oportunament en català després de la seva edició en castellà el 2002, conclouen el 1713, però a temps d'incloure la batalla d'Almansa.

Camino de Akaba. T. E. Lawrence, Ed. Playa de Akaba, 2013, 94 pàg., 12 euros.
En busca de las fuentes del Nilo. Tim Jeal. Crítica, 2013, 632 pàg., 34 euros.
Solsticio. De José Carlos Llop. RBA, 128 pàg., 17 euros.
Europa en el parabrisas. Robert Byron. Confluencias, 226 pàg., 22 euros.

Esport

Sobre l'asfalt o la gespa

Que la Marató de Barcelona registrés, fa uns dies, el rècord de 20.000 participants no és casual. *L'atletisme urbà* està de moda. Eva Ferrer-Vidal encoratja els mandrosos a *Canvia de vida. Posat a córrer* (Angle, 16,90 euros). Però abans de calçar-se les sabatilles, atenció: *Córrer, menjar, viure* (Angle, 18,90 euros), de l'atleta professional Scott Jurek, o la proposta col·lectiva de *La dieta intel·ligent para runners* (De Vecchi, 12,90 euros), són bàsics per no defallar.

"Però els teus jugadors no corren?", li van dir a l'exentrenador Laureano Ruiz, com recorda a *El auténtico método del Barça* (Lectio, 21,90 euros) sobre les claus de la Masia, la mateixa casa de Messi. *Un geni a l'escola del futbol* (Cossetània, 13,90 euros), de Ramiro Martín. Alguna cosa més que un jugador, com ho és el club i demostren *Ser del Barça és...* (RBA, 22 euros), de Juanjo López i Eduard Gonzalo, i *La funció política del Barça* (Catarata, 23 euros), de Ramon Miravittas, per revisar la història del club. Com cada any no falten els 42 periodistes i els seus *Relats solidaris* (10 euros), amb pròleg d'Éric Abidal.

Mediàtics

La mina d'or de tele i ràdio

La ràdio i la tele donen joc per Sant Jordi. Per exemple, Jaume Barberà fa al canal 33 un espai d'entrevistes molt elogiat, *Singulars*. L'any passat publicà el primer llibre i ja tenim aquí el segon, *S'ha acabat el bròquil* (Edicions B, 15 euros): un acurat compendi dels millors moments. Lluís Canut també repeteix. Ara és *El secrets de l'Efectivament* (Columna, 19,95 euros), escrits per l'infiltrat de l'espai.

Amb humor arriba *Polònia independent* (Columna, 22,90 euros), de Toni Soler, que a partir d'una Catalunya independent ho qüestiona tot. I amb un nivell excel·lent hi ha *El libro rojo de Mongolia* (Mondadori, 19,90 euros), el bo i millor de la publicació satírica. Farcit d'humor està també *Disset maneres de matar un home amb un tovalló* (Contra, 16,50 euros), debut novel·lesc d'Oscar Andreu, on mostra la mateixa ironia intel·ligent dels guions de l'espai de RAC-1 *La competència*, que codirigeix. El col·laborador de l'emissora Ramon Solsona, sota el pseudònim Lo Gaiter del Besòs, escriu versets burlescos sobre política (*Botifarra de pagès!* Pòrtic, 13,50 euros). Sempre queda el riure.

Pràctics

Conèixer i gaudir

Hi ha llibres que ens faciliten la vida. *Catanyoles* (Barcanova, 6,80 euros), de Pau Vidal, és una guia de com hem de parlar i escriure el català, amb exemples i humor. Positiu és també *La dèria del català* (La Magrana, 18 euros), de Rudolf Ortega, visió engrescadora contra el catastrofisme: com una llengua minoritzada en vies de substitució ha recuperat part de l'espai que havia perdut. I un altre més, el *Diccionari de pseudònims* (Pagès, 26 euros), d'Albert Manent i Josep Poca, amb 4.500 pseudònims d'autors: una feinada. Potser els autors han llegit *La lentitud como método* (RBA, 18 euros), de Carl Honoré, que proposa lluitar contra les presses i assimilar situacions. Qui tira endavant és Isidre Esteve amb *No t'aturis mai / Imparable* (Columna / Planeta, 18 euros). Tot assumit, es pot fruit de *Barcelona, pam a pam* (Comanegra, 24 euros), d'Alexandre Cirici, 40 anys després de la primera edició, amb text de l'exregidora Itziar González. O cantar, amb *Les cançons de tothom* (Llibres d'Ombrosa), d'Albert Puig. Lletres, partitures i històries de 150 cançons catalanes cabdals.

Art

Biografies i arquitectura

"Insolent, insensible i perversa", així es va qualificar l'obra de John Berger sobre Picasso, *Fama y soledad de Picasso*, retrat íntim que reedita Alfaguara (18,50 euros). També es reedita la de Ian Gibson sobre un altre pintor: *Dalí joven. Dalí genial* (Aguilar, 18 euros). Xavier Barral proposa un itinerari a *Història de l'art a Catalunya* (Base, 17 euros), mentre que Will Gompertz, exdirector d'art de la BBC, recorre l'art actual a *¿Qué estás mirando? 150 años de arte moderno* (Taurus, 22 euros), per identificar obres i autors, des dels gira-sols de Van Gogh fins als taurons de Hirst. *100 obras maestras de la arquitectura española* (Lunberg, 19,50 euros) repassa, en gran format, edificis que han marcat la modernitat espanyola. Si vol ser col·leccionista, a *Cómo invertir en arte con éxito* (Creaciones Copyright, 18 euros) ho trobarà tot, menys diners. *Seducidos por el arte: pasado y presente de la fotografía*, catàleg de la mostra de La Caixa (35 euros), uneix art i fotografia, com fan Ferran Sendra i Robert Ramos a *Catalans de les lletres i les arts del segle XX* (Arola, 20 euros), imatges d'entre 1970 i 1990.

Cine i música

Per a fans apassionats

El John Lennon més íntim i desconegut es pot trobar a *Las cartas de John Lennon* (La Cúpula, 29,95 euros), de Hunter Davies, amb més de 250 cartes de l'ex-beatle. És d'aquells llibres especials per a fans apassionats. Com *The wire. Toda la verdad* (Principal de los Libros, 27 euros), de Rafael Álvarez, guia amb fotografies, entrevistes, assajos i trames de la ja mítica sèrie de televisió.

Per a qui vulgui combinar mitomania cinematogràfica i ciutat, hi ha *Un día a Barcelona* (Entramat, 19 euros @, en castellà a Indicios), de Daniel Brühl. L'actor es passeja per la capital on va néixer, tot revisitant carrers i recordant la família, la primera nòvia... Més mites: *Con C de Coixet* (Proteus, 15 euros) són converses de Lucía Tello amb Isabel Coixet. Moltes imatges de cine, a partir del cedé amb retalls del NO-DO que duu inclòs, hi ha a *Los niños de Franco* (Lunberg, 29,95 euros), de Xavier Gassió: fotos, films i records. Per tancar el cercle, un músic d'aquí: Joan Miquel Oliver, a *Un kilo d'invisible* (Empúries, 16 euros @), ofereix cançons inèdites d'Antònia Font amb il·lustracions de Roger Padilla (Manel).